

LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS KRYPTIŲ ĮGYVENDINIMO IR MIGRACIJOS
PROCESŲ STEBĖSENOS 2024 M. ATASKAITA

Vadovaudamosi Lietuvos migracijos politikos gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ (toliau – Gairės), ministerijos ir kitos atsakingos institucijos bei įstaigos pagal kompetenciją pateikė Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai (toliau – VRM) informaciją apie 2024 m. vykdytas priemones ir atliktus darbus įgyvendinant Gairėse numatytas migracijos politikos kryptis.

VRM išanalizavo Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM), Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos (toliau – URM), Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Valstybės duomenų agentūros (toliau – VDA), Užimtumo tarnybos prie SADM (toliau – Užimtumo tarnyba), Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie SADM (toliau – Valstybinė darbo inspekcija), Migracijos departamento prie VRM (toliau – Migracijos departamentas), Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM (toliau – VSAT), Informatikos ir ryšių departamento prie VRM, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro (toliau – *IOM Lietuva*) pateiktą informaciją ir teikia apibendrintą informaciją apie atsakingų institucijų vykdytas priemones įgyvendinant Gairėse numatytas migracijos politikos kryptis (1 priedas), taip pat informaciją apie esminius migracijos politikos pokyčius 2024 m. (2 priedas).

Išankstiniais VDA duomenimis, 2025 m. pradžioje **nuolatinių gyventojų skaičius Lietuvos Respublikoje** (toliau – LR) – **2 890 200 asmenų** (2024 m. pradžioje – 2 885 900). 2024 m. dėl natūralios gyventojų kaitos (gimusių ir mirusių skaičiaus skirtumas) gyventojų skaičius **sumažėjo 18 771** (išankstiniai duomenys), o dėl neto tarptautinės migracijos (imigrantų ir emigrantų skaičiaus skirtumas) **padidėjo 23 099**.

Jau kelerius metus iš eilės nuolat daugėjo LR gyvenančių užsieniečių: 2022 m. – 100 187, 2023 m. – 189 411, o **2024 m. pradžioje – 221 848** (17,1 proc. daugiau nei 2023 m.). Užsieniečiai, gyvenantys LR, 2024 m. pradžioje sudarė **7,69 proc.** bendros gyventojų skaičiaus dalies (2023 m. – 6,62 proc.). Tačiau reikėtų pažymėti, kad sugriežtinus imigracijos taisykles, pradėjus efektyviau reguliuoti imigracijos srautus, **LR gyvenančių užsieniečių skaičius ėmė mažėti – 2025 m. pradžioje gyveno 217 988 užsieniečiai (1,74 proc. mažiau nei 2024 m.)** ir sudarė **7,54 proc.** bendros gyventojų skaičiaus dalies.

2025 m. pradžioje LR gyveno **163** valstybių piliečiai ir asmenys be pilietybės. Tarp Europos valstybių piliečių, gyvenančių LR, **vyravo Ukrainos piliečiai – 77 080** (2023 m. – 86 352), Baltarusijos Respublikos (toliau – Baltarusija) – 57 511 (2023 m. – 62 165), Rusijos Federacijos (toliau – Rusija) – 14 978 (2023 m. – 15 888) piliečiai. Iš visų Lietuvoje gyvenančių užsieniečių tik **8 309 yra** Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių piliečiai (2023 m. – 6 964), iš jų: 1 545 – Latvijos Respublikos (toliau – Latvija), 1 037 – Vokietijos Federacinės Respublikos (toliau – Vokietija), 909 – Lenkijos Respublikos (toliau – Lenkija) piliečiai.

Reikėtų pažymėti, kad **nuolatinių Lietuvos gyventojų skaičiaus pokyčiams įtakos turėjo** teigiama grynoji tarptautinė migracija, karo pabėgėlių iš Ukrainos ir atvykusiųjų iš Baltarusijos, Uzbekistano, Kazachstano, Kirgizstano, Tadžikistano, Indijos skaičius, taip pat neigiama natūrali gyventojų kaita.

Dėl aktyvių institucijų veiksmų, kuriais įgyvendinami tarptautiniai įsipareigojimai, nuolat mažėja Lietuvoje gyvenančių asmenų be pilietybės skaičius: 2024 m. Lietuvoje gyveno **2 236 asmenys be pilietybės** (2023 m. – 2 283, 2022 m. – 2 380; 2021 m. – 2 499).

1. Emigracijos ir grįžtamosios migracijos sritis

Įgyvendintos priemonės, skirtos emigracijai mažinti, grįžtamajai migracijai skatinti ir ryšiams su išvykusiais asmenimis palaikyti:

- ✓ įgyvendinamas Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. veiksmų planas;
- ✓ pradėjo veiklą Lietuvos diasporai skirtas tinklalapis www.globalilietuva.lt ir konsultacijų centro „Grįžtu LT tinklalapis www.griztu.lt, vykdyta informacijos sklaida, orientuota į grįžusius ir atvykusius į Lietuvą asmenis;
- ✓ įgyvendinamos grįžimo skatinimo ir (re)integracijos lengvinimo priemonės;
- ✓ stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas siekiant informuoti grįžtančiuosius į regionus užimtumo ir kitais aktualiais su grįžimu susijusiais klausimais;
- ✓ atnaujinta Lietuvos diasporos jaunimui skirta stažuotių, praktikos, pažintinių programų Lietuvoje duomenų bazė, organizuota pažintinė programa Lietuvos valstybinėse institucijose ir įstaigose siekiant paskatinti jaunimą po studijų užsienyje grįžti ir tolesnę karjerą kurti Lietuvoje;
- ✓ užsienio aukštosiose mokyklose studijuojantiems lietuviams sudarytos sąlygos atlikti praktiką URM ir diplomatinėse atstovybėse;
- ✓ tęstas projekto „Knygų startas“ įgyvendinimas – per diplomatinės atstovybės išdalinti ankstyvojo skaitymo lauknešėliai užsienyje gimusiems LR piliečiams;
- ✓ organizuotos lituanistinio švietimo užsienyje viešinimo kampanijos, vykdytos lituanistinio švietimo rėmimo ir skatinimo programos, teikiama valstybės parama lituanistinėms studijoms ar lietuvių kalbos ir kultūros kursams Lietuvos aukštosiose mokyklose, tęsiamos formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų užsienyje lituanistinio švietimo veiklos;
- ✓ įgyvendintas ES struktūrinių fondų lėšomis remtas Skaitmeninių išteklių sukūrimo ir adaptavimo (užsienio lietuviškų mokyklų mokiniams pradiniam ir pagrindiniam ugdymui) projektas;
- ✓ įgyvendinamas projektas „Kalbėkime Lietuvai“: kuriama kalbos testavimo sistema, orientuota į užsienio lietuvius, sugrįžusius asmenis ir užsieniečius;
- ✓ tęsiamas vienkartinis išmokų grįžusiems aukštos kvalifikacijos specialistams administravimas, skirtos atvykimo išmokos iš užsienio pritrauktiems darbuotojams, skirtos išmokos darbdaviams, pritraukusiems darbuotojus iš užsienio;
- ✓ pristatyta iniciatyva „Diasporai draugiškas darbdavys“, atliktas darbdavių nuomonės tyrimas dėl grįžusių lietuvių įdarbinimo, atskleidęs gerėjantį įmonių požiūrį į emigracinės patirties turinčius darbuotojus;
- ✓ vykdyta VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ veikla, plėtota bendradarbiavimo su užsienio lietuvių profesionalais veikla pristatant verslo galimybes Lietuvoje;
- ✓ vykdytos Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių humanitarinės krizės ištiktose šalyse, atsidūrusių ekstremaliose situacijose ir karinio konflikto apimtose teritorijose, perkėlimo į Lietuvą ir paramos jų integracijai veikos (Venesuelos Bolivarų Respublikos ir Ukrainos);
- ✓ vykdyta komunikacijos kampanija rinkimų ir referendumo svarbai akcentuoti.

2024 m. iš Lietuvos **emigravo 28 658 nuolatiniai LR gyventojai** (išankstiniai duomenys), t. y. **6 970** asmenų arba **34,5 proc.** daugiau nei prieš metus (2023 m. emigravo 21 688 asmenys). Kaip ir ankstesniais metais, dauguma visų emigrantų tikslo valstybė pasirinko Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę, Norvegiją, Vokietiją, Nyderlandų Karalystę.

Tačiau reikėtų pažymėti, kad 2024 m. **emigravo 9 486 LR piliečiai – tai 7,8 proc. mažiau** negu 2023 m. (10 283). Kaip ir kasmet, daugiausia piliečių emigravo iš Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apskričių.

Galima pasidžiaugti, kad penkerius metus iš eilės į Lietuvą **grįžo daugiau LR piliečių, nei iš jos išvyko**: išankstiniais VDA duomenimis, 2024 m. į Lietuvą grįžo **18 934 LR piliečiai**, t. y. **7,9 proc.** daugiau nei 2023 m. (2023 m. – 17 549). Didžioji dalis – 12 713 grįžusiųjų – 25–64 amžiaus LR piliečiai.

Šie skaičiai rodo, kad sąlygos Lietuvoje gyventi, dirbti, mokytis ir vykdyti kitas veiklas palaipsniui gerėja. Aktyvi komunikacija, informacijos pasiekiamumas, aiškumas ir aktualumas yra svarbūs faktoriai, darantys įtaką aktyvesniam Lietuvos diasporos domėjimuisi grįžimo į Lietuvą galimybėmis, tačiau būtina siekti, kad **Lietuva turėtų ir ką pasiūlyti grįžtantiems** – būtinas aktyvus visų kompetentingų institucijų, įstaigų, savivaldybių įsitraukimas ir bendradarbiavimas

vykdant užimtumo, verslumo, švietimo ir kitas priemones, palengvinančias grįžusiųjų integracijos procesus.

Kartu reikėtų pažymėti, kad gyventojų emigracija yra demografinis procesas, reaguojantis į politinius ir socialinius, ekonominius pokyčius, krizes ir neapibrėžtumą; įtampa pasaulyje, galima karo grėsmė **gali kelti nerimą ir mažinti siekius grįžti**, todėl yra svarbu palaikyti ekonominius, socialinius ir kt. ryšius su užsienyje gyvenančia diaspora, **skatinti prisidėti prie Lietuvos kūrimo, jai svarbių politinių sprendimų priėmimo, informacinės sklaidos, pilietiškumo ir patriotizmo ugdymo.**

Lietuvos diasporos politikos strateginės gairės „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. ir Strateginių gairių „Globali Lietuva“ įgyvendinimo veiksmų planas yra esminiai strateginiai dokumentai, užtikrinantys ryšio tarp valstybės ir diasporos stiprinimą ir plėtrą, dialogą bei partnerystę.

2. Imigracijos sritis

2024 m. reikšmingiausios priemonės imigracijos srityje:

- ✓ sugriežtintos imigracijos procedūros;
- ✓ nustatytas naujas kvotos užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvą darbo pagrindu, apskaičiavimo mechanizmas, kuris taikomas nuo 2025 metų;
- ✓ sugriežtinti teisės aktai, susiję su prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) pateikimu, šių dokumentų išdavimu;
- ✓ Vyriausybės nutarimu nustatyta 50 Eur valstybės rinkliava už fizinio ar juridinio asmens, teikiančio darbdavio įsipareigojimą įdarbinti užsienietį dėl nacionalinės vizos išdavimo ar leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo užsieniečiui, ketinančiam dirbti LR;
- ✓ Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo pataisomis įtvirtinta, jog dirbančių užsieniečių šeimos nariai, turintys leidimą laikinai gyventi arba Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę, patvirtinančią jo teisę laikinai gyventi LR, draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu;
- ✓ pratęstas Ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymo galiojimas iki 2025 m. gegužės 2 d., reglamentuotas per ES išorės sieną į LR teritoriją vykstančių Baltarusijos Respublikos piliečių papildomas rizikos dėl jų atvykimo keliamos grėsmės vertinimas;
- ✓ vykdytos veiklos, susijusios su reikalingų kvalifikacijų turinčių, aukštą pridėtinę vertę kuriančių specialistų imigracijos skatinimu: išmokėtos atvykimo išmokos asmenims ir išmokos darbdaviams, pritraukusiems itin aukštos kvalifikacijos specialistus iš užsienio;
- ✓ vykdytos profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai procedūros;
- ✓ steigiamos naujos startuolių įmonės.

2024 m. lapkričio mėnesį užsieniečių, turinčių leidimus gyventi Lietuvoje, skaičius buvo pasiekęs visų laikų rekordą – beveik **227 tūkstančius, tai yra 7,8 % visų Lietuvos gyventojų.**

Išanalizavus liberalizuotų imigracijos taisyklių, supaprastintų procedūrų poveikį Lietuvos darbo rinkai, valstybės saugumui ir demografiniai valstybės situacijai, įvertinus praktikoje nustatytus piktnaudžiavimus, 2024 m. priimtais įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatų pakeitimais **buvo sugriežtintos imigracijos procedūros, užsieniečių įdarbinimo tvarka ir sąlygos, reikalavimai įmonėms, kviečiančioms juos dirbti Lietuvoje**, nustatyta, kad užsieniečiai, atvykę bevizio režimu arba turintys galiojančią Šengeno ar kitos valstybės nacionalinę vizą, arba kitoje Europos Sąjungos valstybėje išduotą leidimą laikinai gyventi nebegalės teisėtai dirbti Lietuvoje.

Minėto įstatymo pataisomis buvo **nustatytas naujas kvotos užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvą darbo pagrindu, apskaičiavimo mechanizmas** (taikomas nuo 2025 m.) – kvotos dydis kalendoriniams metams negali būti didesnis nei 1,4 proc. praėjusių metų liepos 1 d. VDA paskelbto Lietuvos nuolatinių gyventojų skaičiaus dydžio (kvota ir toliau netaikoma aukštos kvalifikacijos darbuotojams (*Mėlynosios kortelės* turėtojams); nustatytas griežtas užsieniečių įdarbinimo kvotą tikimasi pereiti nuo konkurencijos mažesne kaina (pigios darbo jėgos grįstos ekonomikos), prie konkurencijos geresne kokybe (aukštos pridėtinės vertės ekonomikos).

Sugriežtinti teisės aktai, susiję su prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi pateikimu, šių dokumentų išdavimu – numatyti kriterijai, kada įmonė negali teikti tarpininkavimo dėl užsieniečių atvykimo raštų, o jos pateikti tarpininkavimo raštai atšaukiami, patvirtinti atrankos kriterijai užsienio valstybėms, kuriose galima pateikti prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi per išorės paslaugų teikėją (toliau – IPT); patvirtinta metodika, kuria nustatomas aptarnaujamų užsieniečių skaičius kiekviename IPT padalinyje; sumažintas IPT padalinių skaičius, įvesta išankstinė prašymų peržiūra, sugriežtintos prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi Lietuvoje per IPT sąlygos.

Sugriežtinus imigracijos taisykles, sustiprinus migracijos procesų kontrolę, 2025 m. sausio 1 d. pirmą kartą nuo 2016 metų **fiksuotas Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičiaus mažėjimas – 217 988** (1,74 proc. mažiau nei 2024 m.).

2024 m. į LR **imigravo 32 823 užsieniečiai** (palyginti su 2023 m. duomenimis, atvykstančių užsieniečių sumažėjo 33,2 proc., 2023 m. – 49 133).

2024 m. užsieniečiams buvo išduoti ar pakeisti **146 657** leidimai laikinai gyventi (3,9 proc. mažiau, palyginti su 2023 m. (152 707)). Daugiausia leidimų laikinai gyventi 2024 m. buvo išduota Ukrainos, Baltarusijos, Uzbekistano, Indijos, Tadžikistano, Azerbaidžano, Rusijos, Kirgizstano, Pakistano Islamo Respublikos, Kazachstano.

Nors užsieniečiams, ketinantiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, imigracijos taisyklės yra supaprastintos, pateikę prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi kaip užsieniečiui, ketinančiam dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą (Mėlynąją kortelę), užsieniečiai gali pradėti dirbti iš karto, įgyvendinamos priemonės, kuriomis siekiama pritraukti **aukštos profesinės kvalifikacijos užsieniečius, šių užsieniečių** (atvykstančių į Lietuvą dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą), palyginti su kitais darbo pagrindais į Lietuvą atvykstančių užsieniečių skaičiumi, **atvyksta nedaug** – 2024 m. šiuo pagrindu buvo išduoti ar pakeisti **2 008 leidimai laikinai gyventi** (2023 m. – 2 052).

Praeitų metų pabaigoje **106 420** užsieniečių turėjo galiojančius leidimus laikinai gyventi, kurie buvo išduoti **darbo pagrindu**. 2024 m. išduoti **66 186** (16,7 proc. mažiau, palyginti su 2023 m. (79 401)) **leidimai laikinai gyventi, kai užsienietis ketina dirbti. Išaugo ir leidimų laikinai gyventi studijų pagrindu skaičius** – 2024 m. buvo išduoti 5 742 leidimai laikinai gyventi (2023 m. – 4 473). Daugiausia leidimų laikinai gyventi šiuo pagrindu buvo išduota Indijos, Pakistano, Baltarusijos, Ukrainos, Bangladešo, Maroko Karalystės, Nigerijos ir kt. piliečiams.

Dar 2023 m. pradėję augti **užsieniečių, atvykstančių dirbti į LR iš Centrinės Azijos šalių, srautai augo ir 2024 m.** Kaip pažymėta Lietuvos valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos 2025 m. grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime, **buvo matoma užsieniečių piktnaudžiavimo teisėta imigracijos sistema tendencija** – dalis Centrinės Azijos šalių piliečių piktnaudžiavo galimybe legaliai atvykti dirbti ar studijuoti Lietuvoje ir, pasinaudoję migracijos schemomis, keliavo į kitas ES valstybes nares tranzitu per Lietuvą; **išaugusi migracija iš Centrinės Azijos ir piktnaudžiavimas migracijos taisyklėmis kelia saugumo riziką**, kasmet tarp imigrantų iš šio regiono nustatoma asmenų, keliančių riziką Lietuvos ir kitų ES valstybių saugumui, tarp atvykusių į Lietuvą migrantų iš Centrinės Azijos buvo nustatyti pavieniai radikalių pažiūrų asmenys, turintys antivakarietiško bei antisemitinių pažiūrų.

Nors Centrinės Azijos (Azerbaidžano, Kazachstano, Kirgizstano, Tadžikistano, Uzbekistano) piliečių pateikiamų prašymų išduoti leidimus gyventi Lietuvoje skaičius tebėra didelis, tačiau sugriežtinus imigracijos taisykles, sustiprinus migracijos procesų kontrolę, 2024 m. pabaigoje jau buvo galima pastebėti, kad **ėmė mažėti priimtų sprendimų išduoti šių valstybių piliečiams leidimus laikinai gyventi darbo pagrindu skaičius**.

Įteisinus galimybę užsieniečius įdarbinti per laikinojo įdarbinimo įmones, 2024 m. buvo **išaugęs laikinojo įdarbinimo įmonių kreipimosi dėl sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties darbo rinkos poreikiams priėmimo skaičius** – daugiau kaip 52 proc. visų per metus Užimtumo tarnybos priimtų sprendimų sudarė sprendimai laikinojo įdarbinimo įmonėms (daugiausia sprendimų priimta dėl Uzbekistano, Baltarusijos, Kirgizstano bei Tadžikistano piliečiams).

2024 m. atsisakytų išduoti ar pakeisti leidimų laikinai gyventi skaičius išaugo iki 8 271, panaikintų – iki 29 673. Didžiausią panaikintų leidimų laikinai gyventi dalį – beveik 16 tūkst. – sudarė leidimai laikinai gyventi, panaikinti dėl to, jog buvo nutraukta darbo sutartis su užsieniečiu.

Migracijos departamento duomenimis, 2024 m. buvo priimti **525 sprendimai atsisakyti išduoti ar pakeisti leidimus laikinai gyventi** dėl užsieniečio keliamos grėsmės LR valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai.

Praeitais metais intensyviai **vykdytos užsieniečių kontrolės priemonės** – įmonės ir užsieniečius tikrino Migracijos departamentas, policija, VSAT kartu su Valstybine darbo inspekcija ir Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

Pažymėtina, kad demografinės tendencijos nuolat aktualizuoja emigracijos, imigracijos bei reemigracijos klausimus. Siekiant užtikrinti šalies demografinį stabilumą ir ekonominį augimą, pusiausvyrą šalies viduje demografiniu, socialiniu bei ekonominiu atžvilgiu, **svarbu užtikrinti subalansuotą valstybės migracijos politiką**, tiek skatinant ir išlaikant grįžtamąją migraciją, tiek užtikrinant valstybės poreikius ir nacionalinį saugumą atitinkančią imigraciją. Į Lietuvą atvykstantys užsieniečiai, ypač aukštos kvalifikacijos specialistai, prisideda sprendžiant Lietuvai aktualių profesijų (biotechnologijų, inovacijų, žaliosios energetikos ir kt. srityse) darbuotojų trūkumą. Be kitų priemonių, sprendžiant šią problemą aktualus ir **nuosekliai stiprinamas švietimo sistemos ir darbo rinkos sąveikumas**, prioritetą teikiant programoms, kurios rengtų aukštos paklausos specialistus ir kurios būtų orientuotos į Lietuvos darbo rinkos poreikius.

Svarbu ir toliau **užtikrinti valstybės poreikius atitinkančios imigracijos, ypač darbo tikslais, srautų reguliavimą**, užkardant piktnaudžiavimą Lietuvos imigracijos sistema, stiprinant užsieniečių gyvenimo ir darbo kontrolę, užkertant kelią darbo užmokesčio dempingui, **plėtoti informacines sistemas ir užtikrinti jų tarpusavio sąveikumą**. Informacinės sistemos ir toliau turėtų būti tobulinamos sudarant galimybes automatizuoti kontrolės funkcijas, kai tai įmanoma.

Būtina nuolat analizuoti užsieniečių prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi teikimo Lietuvoje ir **išorės paslaugų teikėjo padaliniuose užsienio valstybėse tendencijas, prireikus jas reguliuoti**, atsižvelgiant į valstybės saugumo interesus, užsienio politikos prioritetines kryptis, darbo rinkos poreikius ir institucijų, dalyvaujančių nagrinėjant prašymus išduoti leidimą laikinai gyventi, veiklos apimtis ir galimybes.

3. Prieglobsčio (tarptautinės apsaugos) sritis

2024 m. priemonės prieglobsčio srityje:

- ✓ pradėtas pasirengimas 2024 m. priimtam Europos Sąjungos Migracijos ir prieglobsčio paktui įgyvendinti: sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė, kuriai pavesta vykdyti veiklą, susijusią su pakto įgyvendinimu, parengtas ir patvirtintas Europos Sąjungos Migracijos ir prieglobsčio pakto nacionalinis įgyvendinimo planas;
- ✓ 2024 m. gruodžio 11 d. pateiktas EK komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl kovos su hibridinėmis grėsmėmis, kylančiomis naudojant migraciją kaip ginklą, ir saugumo prie ES išorės sienų stiprinimo;
- ✓ priimti įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimai, pertvarkyta migrantų priėmimo ir apgyvenimo sistema – nuo 2025 m. sausio 1 d. pradėjo veiklą priėmimą užtikrinanti įstaiga – Priėmimo ir integracijos agentūra, užtikrinanti migrantų apgyvendinimo centralizavimą vienoje įstaigoje, taip pat socialinių ir kitų būtiniausių paslaugų jiems teikimą;
- ✓ gerintos užsieniečių priėmimo ir apgyvendinimo infrastruktūros sąlygos;
- ✓ įgyvendinti PMIF projektai, kuriais toliau skatintas prieglobsčio prašytojų socialinis aktyvumas, ir jiems teiktos būtinos paslaugos;
- ✓ organizuoti prieglobsčio srityje dirbančių specialistų mokymai;
- ✓ vykdyta priėmimo sąlygų bei prieglobsčio procedūrų stebėseną;
- ✓ pratęstas laikinosios apsaugos galiojimas iki 2026 m. kovo 4 d.;
- ✓ pakeistos teisės aktų nuostatos, susijusios su laikinąja apsauga;
- ✓ įgyvendinamos ES finansuojamos projektinės veiklos stiprinant pajėgumus, pasirengiant migracijos krizių valdymui, gerinant priėmimo sąlygas ir paslaugų teikimą, tobulinant duomenų valdymo, mainų ir analizės sistemas.

Lietuva aktyviai dalyvavo ES formatuose rengiant ir svarstant **Europos Sąjungos Migracijos ir prieglobsčio pakto (toliau – Paktas) teisės aktų paketą**, formuojant ir ginant Lietuvos Respublikos poziciją. 2024 m. priimtas Paktas, kuriuo numatoma sukurti greitesnius ir sklandesnius migracijos procesus, taip pat tvirtesnę migracijos ir sienų politikos valdymą. Paktas įsigaliojo 2024 m. birželio 12 d., tačiau jo įgyvendinimo pradžia nukelta 2 metams, kad valstybės narės galėtų tinkamai pasirengti.

Lietuva privalo užtikrinti sklandų pasirengimą Paktui įgyvendinti: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2024 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. 1V-336 **sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė**, kuriai pavesta įvertinti Lietuvos Respublikos migracijos ir prieglobsčio sistemos pajėgumus, spragas ir poreikius, atsižvelgiant į Pakto nustatytą reglamentavimą, parengti nacionalinį Pakto įgyvendinimo planą ir koordinuoti jo įgyvendinimą bei kita su Paktu susijusi veikla; 2024 m. gruodžio 10 d. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų įsakymu Nr. 1V-742/AI-895 patvirtintas **Europos Sąjungos Migracijos ir prieglobsčio pakto nacionalinis įgyvendinimo planas**, parengtas Nenumatytų atvejų plano projektas. Pakte įtvirtintas lankstus privalomas solidarumo mechanizmas, todėl Lietuva turės apsispręsti, kokią solidarumo formą jai tikslingiausia pasirinkti (ar asmenų perkėlimas, ar finansinis įnašas, ar abiejų solidarumo formų derinimas).

Hibridinės grėsmės iš Baltarusijos ir Rusijos, tebesitęsiantis **migracijos instrumentalizavimas** – dėl to vis dar išlieka grėsmė nacionaliniam saugumui. Reaguodama į instrumentalizuotos migracijos keliamą grėsmę, Europos Komisija 2024 m. gruodžio 11 d. pateikė **komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai dėl kovos su hibridinėmis grėsmėmis, kylančiomis naudojant migraciją kaip ginklą, ir saugumo prie ES išorės sienų stiprinimo (COM/2024/570)**, kuris, nors nėra teisiškai įpareigojantis, yra svarbus politinis dokumentas; jame konstatuojama, kad, trečiosioms šalims naudojant migraciją kaip ginklą prieš valstybes nares, pastarosios **turi teisę pasinaudoti Sutarties dėl ES veikimo 4 ir 72 straipsniais ir imtis nacionalinių priemonių, nukrypstant nuo antrinės ES teisės**.

2024 m. Seimui priėmus Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimus, pertvarkyta migrantų priėmimo ir apgyvenimo sistema ir **įsteigta Priėmimo ir integracijos agentūra**, užtikrinanti migrantų apgyvendinimo centralizavimą vienoje įstaigoje, taip pat socialinių ir kitų būtiniausių paslaugų jiems teikimą. Siekiant užtikrinti vienodus prieglobsčio prašytojų priėmimo standartus, minėto įstatymo pataisomis taip pat įtvirtinta savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje gyvenančių prieglobsčio prašytojų teisė naudotis tomis pačiomis priėmimo sąlygomis, kaip ir Priėmimo ir integracijos agentūros valdomose laikino apgyvendinimo vietose apgyvendintiems prieglobsčio prašytojams.

2024 m. buvo gauti 362 asmenų prašymai suteikti prieglobstį, t. y. 37 proc. mažiau nei 2023 m. (575). Iš viso buvo **priimti 572 sprendimai dėl užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį LR** (37,6 proc. mažiau negu 2023 m.), iš jų: 190 sprendimų suteikti prieglobstį, 242 sprendimai nesuteikti prieglobsčio. Prašymus suteikti prieglobstį LR pateikė Baltarusijos – 240, Rusijos – 71, Irako – 39, Tadžikistano – 34, Kubos Respublikos – 23 piliečiai.

2024 m. liepos 1 d. įsigaliojusios įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisos nustatė, kad prieglobsčio prašytojams, pateikusiems paskesnę prieglobsčio prašymą, kuriame nėra naujos esminės informacijos, teisė likti Lietuvos teritorijoje, pateikus skundą teismui, nesuteikiama, nebent apygardos administracinis teismas sprendžia dėl priemonių reikalavimui užtikrinti priėmimo. Tai reiškia, kad **priėmus sprendimą dėl paskesnio prieglobsčio prašymo, užsienietis gali būti gražintas arba išsiųstas į kilmės šalį nedelsiant**, išskyrus atvejus, kai pirmos instancijos administracinis teismas jam taiko individualias apsaugos priemones skundo nagrinėjimo laikotarpiu. Šie pakeitimai padės kovoti su piktnaudžiavimu prieglobsčio procedūromis Lietuvoje.

Sumažėjo prašymų prisiimti atsakomybę už prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimą arba atsiimti užsienietį **pagal Dublino reglamentą** – Lietuvos Respublikai pateikti **432 prašymai** (2023 m. – 738). Daugiausia prašymų gauta iš Vokietijos, Prancūzijos, Čekijos Respublikos, Lenkijos, Švedijos ir Belgijos.

Rusijai tebetęsiant karą Ukrainoje, Europos Sąjungos Taryba pratęsė laikinosios apsaugos taikymą iki 2026 m. kovo 4 d. 2024 m. rugpjūčio 28 d. įsigaliojo Vyriausybės nutarimo Nr. 224 „Dėl

laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo“ pakeitimas, kuriame nustatyta, kad **laikinoji apsauga Ukrainos karo pabėgėliams suteikiama iki 2026 m. kovo 4 d.**

4. Užsieniečių integracijos sritis

2024 m. vykdytos priemonės integracijos srityje:

- ✓ įsteigta Priėmimo ir integracijos agentūra, užtikrinanti migrantų apgyvendinimo centralizavimą vienoje įstaigoje, taip pat socialinių ir kitų būtiniausių paslaugų jiems teikimą;
- ✓ įgyvendintas projektas, kuriuo siekiama gerinti užsieniečių integracijos savivaldos lygmeniu procesus bei stiprinti ilgalaikę šių asmenų integracijos procesų stebėseną; stiprintos savivaldybių kompetencijos ir gebėjimai teikiant integracijos paslaugas trečiųjų šalių piliečiams;
- ✓ užtikrintos priėmimo sąlygos Lietuvoje nuo Rusijos pradėto karo bėgantiems Ukrainos piliečiams – būtiniausių informavimo, socialinių paslaugų, psichologinių, teisinių konsultacijų teikimas, palankių apgyvendinimo, įsitraukimo į darbo rinką, ugdymo, lietuvių kalbos mokymo sąlygų sudarymas;
- ✓ kartu su partneriais iš Švedijos, Suomijos ir Norvegijos 2024 m. pradėtas rengti Psichikos sveikatos stiprinimo ir psichosocialinės pagalbos teikimo pabėgėliams paslaugų standartas;
- ✓ pradėtas Norvegijos–Lietuvos bendradarbiavimo programos projekto įgyvendinimas, skirtas ukrainiečius mokyti lietuvių kalbos;
- ✓ paslaugų teikimą užsieniečiams toliau vystė Raudonojo Kryžiaus draugija ir Vilniaus arkivyskupijos Caritas, „International House Vilnius“, *IOM Lietuva*;
- ✓ didinant patikimos informacijos prieinamumą, 2024 m. pradėjo veikti PMIF finansuojama internetinė platforma *MiCenter.lt* ir visą parą veikiantis Migracijos informacinio centro numeris;
- ✓ *IOM Lietuva* organizavo dvi socialines kampanijas „Prekybos žmonėmis parduotuvė“ bei prekybos žmonėmis grėsmių prevencinę kampaniją viešosiose erdvėse, skatinančias labiau pažinti šio socialinio reiškinių grėsmes bei pagalbos būdus;
- ✓ vykdytas Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimas apie migrantus ir karo pabėgėlius, siekiant išsiaiškinti jų požiūrį į karo pabėgėlius, valstybės teikiamą paramą bei būtinas integracijos priemones;
- ✓ sudarytos palankesnės integracijos sąlygos į Lietuvą atvykstančių aukštos kvalifikacijos darbuotojų sutuoktiniams ir registruotiems partneriams užsieniečiams;
- ✓ įgyvendintos užsieniečių verslumo ir įtraukimo į darbo rinką iniciatyvos;
- ✓ PMIF lėšomis finansuotas centralizuotų vertimo paslaugų teikimas;
- ✓ finansuotas Užimtumo tarnyboje registruotų užsieniečių ir jų šeimos narių valstybinės kalbos mokymasis pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas;
- ✓ teikta parama integracijai iš Ukrainos ir Venesuelos perkeltiems asmenims;
- ✓ teikta valstybės parama integracijai prieglobstį gavusiems užsieniečiams.

2024 m. rugsėjo 11 d. Vyriausybės nutarimu nuo 2025 m. sausio 1 d. paskirta priėmimą užtikrinanti įstaiga – **Priėmimo ir integracijos agentūra**, kuri sukurta atlikus Pabėgėlių priėmimo centro struktūrinius pertvarkymus ir perėmus iš VSAT dalį funkcijų, etatų ir patalpų; nustatytos užsieniečių laikino apgyvendinimo vietos Rukloje, Girionyse, Vilniuje ir Pabradėje.

Siekiant paskatinti ukrainiečius integruotis į darbo rinką ir apsirūpinti būstu savarankiškai, be kita ko, sudarant galimybes pasinaudoti esančiomis paramos būstui ir kitos socialinės paramos priemonėmis ir (ar) socialinėmis paslaugomis, Seimo 2024 m. lapkričio 7 d. priimtomis įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisomis užsieniečiams, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą Lietuvos Respublikoje ar kuriems laikinoji apsauga yra suteikta, **iki 6 mėnesių sutrumpintas nemokamo apgyvendinimo terminas**. Pasibaigus nemokamo apgyvendinimo terminui valstybės ar savivaldybių įstaigų apgyvendinimo vietose, teisė gyventi jose išlieka, jeigu už apgyvendinimą jose mokama šių įstaigų valdytojų ir naudotojų nustatyta tvarka.

Pažymėtinas 2024 m. pradėtas PMIF lėšomis finansuojamas projektas, kuriuo siekiama **gerinti užsieniečių integracijos savivaldos lygmeniu procesus bei stiprinti ilgalaikę šių asmenų integracijos procesų stebėseną**. Projekte dalyvauja 16 savivaldybių, kuriose steigiamos užsienio kilmės Lietuvos gyventojų koordinatorių pareigybės. Šių pareigybių atsiradimas savivaldybėse,

kuriose gyvena daugiausia ukrainiečių ir apskritai užsieniečių, ir jų įtraukimas į projektą leidžia aprėpti apie 65 proc. visų Lietuvoje gyvenančių užsieniečių ir sudaro sąlygas integracijos procesus plėtoti sistemingiau ir nuosekliau.

Vykdytas ES lėšomis finansuotas **projektas „Pabėgėlių iš Ukrainos priėmimas ir ankstyva integracija“**, kurio lėšomis 51 iš 60 savivaldybių planavo ir išbandė užsieniečių integracijos priemones – savitarpio pagalbos grupes ir psichosocialines paslaugas, šviečiamuosius seminarus moterims ir mergaitėms, skatino atvykusių žmonių verslumą, savarankiškumą, sociokultūrinį ir pilietinį orientavimąsi, mokė lietuvių kalbos, vykdė veiklas vaikams ir paaugliams, renginius su bendruomene.

Per Migracijos informacijos centrą *Micenter.lt* suteikta **8 940 konsultacijų**, taip pat parengtos Sociokultūrinio įvado apie Lietuvą mokymų programa bei Psichikos sveikatos stiprinimo ir psichosocialinės paramos teikimo programa prieglobsčio gavėjams arba laikinąją apsaugą turintiems žmonėms. 2024 m. įgyvendinant Norvegijos ir Lietuvos bendradarbiavimo programos projektą, lietuvių kalbos mokėsi 1,6 tūkst. Ukrainos karo pabėgėlių.

2025 m. pradžios duomenimis, **šalyje dirbo beveik 35,7 tūkst. ukrainiečių**, iš kurių 26,8 tūkst. buvo įdarbinti tarpininkaujant Užimtumo tarnybai (2024 m. sausio 1 d. Lietuvoje dirbo 29 900 ukrainiečių).

Poreikis **mokėti valstybinę kalbą yra labai reikšmingas** siekiant sėkmingai integruotis į darbo rinką ir visuomenę. Per Užimtumo tarnybą 2024 m. lietuvių kalbos pradėjo mokytis 3 368 užsieniečiai, 2024 m. lietuvių kalbos mokymus baigė 4 089 užsieniečiai; IOM Lietuva organizavo lietuvių kalbos kursus 347 ukrainiečiams, atvykusiems į Lietuvą po 2022 m. vasario 24 d., taip pat 31 medicinos darbuotojui iš Ukrainos.

2024 m. vasario 23 d. Vyriausybės nutarimo Nr. 1688 „Dėl Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų nustatymo ir jų taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimais buvo nustatyta, kad užsieniečiams, kuriems yra ar buvo suteikta laikinoji apsauga LR, įdarbinti **valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos netaikomos 3 metus nuo laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje šiems asmenims suteikimo**. Manytina, kad toks laikotarpis yra visiškai pakankamas išmokyti valstybinę kalbą tiek, kiek pakaktų sėkmingai dirbti ir lengviau integruotis į visuomenę.

Fragmentuotas ir nepakankamai lankstus lietuvių kalbos mokymas, išsilavinimo ir (ar) kvalifikacijos neturėjimas, nepaklausios specialybės, užsienyje įgytų diplomų ir kvalifikacijų nepripažinimas Lietuvoje, dėl kurio dalis specialistų iš užsienio Lietuvoje dirbo žemesnės kvalifikacijos reikalaujančius darbus, šeimos įsipareigojimai, darbo ir asmeninio gyvenimo derinimas, emocinis pažeidžiamumas, ateities planų neapibrėžtumas, kultūriniai skirtumai, informacijos ir sociokultūrinių žinių apie Lietuvą stoka, gyvenamosios vietos trūkumas, netinkamos darbo sąlygos (siūlomas atlyginimas, darbo krūvis, darbo grafikas), nepakankamas sveikatos (ypač psichikos) paslaugų prieinamumas – **tai pagrindinės spręstinos kliūtys, trukdančios sėkmingai užsieniečių integracijai į darbo rinką ir visuomenę**.

Todėl ir toliau turi būti **stiprinamos tikslinės užsieniečių integracijos priemonės**, ypač orientuotos į ilgalaikės integracijos palaikymą, plečiamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas siekiant sklandaus paslaugų koordinavimo bei efektyvios informacijos sklaidos, akcentuojant ir teisinio reguliavimo pakeitimus.

Užsieniečių integracijai palengvinti būtina ir **toliau skatinti tokių centrų, kaip „International House“, plėtrą**, siekiant, kad Lietuvai prioritetinių kategorijų užsieniečiai vieno langelio principu gautų kokybiškas konsultacijas ir paslaugas, prisidedančias prie užsieniečių integracijos gerinimo.

5. Kovos su neteisėta migracija sritis

2024 m. priemonės kovos su neteisėta migracija srityje:

- ✓ vykdytos kompleksinės valstybės sienos apsaugos priemonės – pagrindinis veiksnys, padėjęs sumažinti neteisėtos migracijos mastą;
- ✓ plėtojamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas neteisėtos migracijos prevencijos ir neteisėto buvimo ar gyvenimo, nelegalaus darbo kontrolės srityse;

- ✓ veiklą pradėjo Tarpinstitucinis bendradarbiavimo centras (TBC), įsteigtas siekiant optimizuoti darbą ir operatyviau išaiškinti teisės aktų pažeidimus, susijusius su nelegaliu, nedeklaruotu, priverstiniu darbu, užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimais, kitais piktnaudžiavimais;
- ✓ vykdytos išankstinės konsultacijos prieš išduodant užsieniečiams vizas;
- ✓ vyko veiksmingas tarptautinis bendradarbiavimas kovos su neteisėta migracija srityje;
- ✓ užtikrintas efektyvus užsieniečių grąžinimas į kilmės valstybes ar užsienio valstybes, neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių readmisijos politikos įgyvendinimas;
- ✓ pradėti ikiteisminiai tyrimai pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 292 str. „Neteisėtas užsieniečių gabenimas per valstybės sieną“;
- ✓ Migracijos departamentas įgyvendino užsieniečių kontrolės stiprinimo priemones: vykdė Baltarusijos piliečių, turinčių galiojantį leidimą laikinai gyventi, išduotą darbo pagrindu, patikrinimą, užsieniečių, atvykusių dirbti statybų sektoriuje, patikrinimą.

2024 m. atvykstančių užsieniečių srautas sumažėjo 24 proc. palyginti su 2023 m.; atitinkamai sumažėjo ir vadovaujantis Šengeno sienų kodeksu neįleistų trečiųjų šalių piliečių skaičius (32 proc.).

Nors 2024 m. neteisėtos migracijos srautas iš Baltarusijos į Lietuvą nuo neteisėtos migracijos krizės pradžios buvo mažiausias, tačiau dėl įtemptos geopolitinės situacijos regione, dėl tebesitęsiančio neteisėtos migracijos instrumentalizavimo fenomeno, dėl sunkiai prognozuojamų Rusijos ir Baltarusijos režimo veiksmų, kuriais būtų manipuliuojama užsieniečių srautais, padėtis ES pasienyje su Baltarusija 2024 m. išliko įtempta. Būtinybė neteisėtiems migrantams įveikti sustiprintą LR valstybės sieną dar labiau padidino neteisėtos migracijos paslaugas teikiančių asmenų ir (ar) nusikalstamų grupuočių paklausą ir lėmė neteisėtos migracijos maršrutų pokyčius –neteisėtą antrinę migraciją iš Latvijos.

Apie 2,5 karto, palyginti su 2023 m., sumažėjo neteisėtos migracijos iš Baltarusijos į Lietuvą spaudimas, tačiau regioniniu mastu neteisėtos migracijos iš Baltarusijos spaudimas reikšmingai nesumažėjo – į Latviją, Lietuvą, Lenkiją iš viso neįleista 36 tūkst. užsieniečių. Atsižvelgiant į migracijos srautų iš Baltarusijos į Latviją intensyvumą, atitinkamai keitėsi ir neteisėtos antrinės migracijos srautai Lietuvoje – 2024 m. sumažėjus neteisėtos migracijos iš Baltarusijos į Latviją intensyvumui, sumažėjo neteisėtos antrinės migracijos iš Latvijos mastas (2024 m. buvo sulaikyta 540 trečiųjų šalių piliečių, kurie neteisėtai atvyko ar buvo atgabenti iš Latvijos (2023 m. – 1 193).

Atsižvelgiant į Lietuvos specialiųjų tarnybų informaciją dėl suaktyvėjusios Baltarusijos specialiųjų tarnybų veiklos naudojantis savo piliečiais, Seimo priimtais Ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymo pakeitimais **nustatytos tam tikros papildomos priemonės Baltarusijos piliečiams vyksti per ES sieną į Lietuvą** – Baltarusijos piliečiams vykstant per sieną papildomai vertinamos rizikos dėl jų atvykimo keliamos grėsmės, ir prireikus atliekamas išsamesnis patikrinimas.

Taikomos **kompleksinės valstybės sienos apsaugos priemonės** tapo vienu iš svarbiausių veiksnių, mažinančių neteisėtos migracijos mastą (2024 m. neteisėtos migracijos spaudimas Lietuvai buvo pats mažiausias nuo neteisėtos migracijos krizės pradžios).

Įgyvendinant Vyriausybės nutarimą Nr. 315 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugos esant paskelbtai valstybės lygio ekstremaliajai situacijai“, 2024 m. į Lietuvą **buvo neįleisti 1 002 užsieniečiai** (2023 m. – 2 643, 2022 m. – 11 211 užsieniečių).

Siekiant užtikrinti valstybės saugumą bei sustiprinti valstybės sienos apsaugą nuo 2024 m. kovo 1 d. **uždaryti pasienyje su Baltarusija veikiantys tarptautiniai Lavoriškių ir Raigardo pasienio kontrolės punktai, uždrausta pėstiesiems ir dviratininkams vyksti per Medininkų ir Šalčininkų pasienio kontrolės punktus**, uždraustas keleivių įlaipinimas ir išlaipinimas Kenos ir Kybartų geležinkelio pasienio kontrolės punktuose, iki 50 proc. apribojamas leidimų skaičius reguliarių tarptautinių keleivių vežimą autobusais vykdantiems Baltarusijos ir Lietuvos vežėjams.

Užimtumo įstatymo pakeitimais **papildyta nelegalaus darbo sąvoka** dėl trečiųjų šalių piliečių, **sugriežtinta atsakomybė už nelegalų darbą** (padidintos baudos); atsižvelgiant į 2024 m.

liepos 1 d. įsigaliojusius Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos įstatymo pakeitimus, Valstybinė darbo inspekcija **viešina informaciją apie darbdavių padarytus teisės pažeidimus.**

Vyriausybės nutarimu Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos sudaryta **galimybė teikti teikimą dėl draudimo atvykti į Lietuvos Respubliką užsieniečiams**, kurie nesumokėjo Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka skirtos (skirtų) baudos (baudų), kurios (kurių) dydis (suma) didesnis (didesnė) negu dvi minimaliosios mėnesinės algos ir baudų mokėjimas nėra išdėstytas dalimis ar atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl baudų nevyksta ginčas.

Aktyviai bendradarbiauta siekiant užtikrinti **užsieniečių neteisėto buvimo ar gyvenimo bei nelegalaus darbo LR prevenciją ir kontrolę** – VSAT kartu su Migracijos departamentu ir Valstybine darbo inspekcija sistemingai vykdė prevencines ir kontrolės priemones.

Pastebėtina, kad 2024 m. į užsienio valstybes **grąžinamų užsieniečių skaičius padidėjo 7,36 proc.**, t. y. buvo grąžinti 3 882 užsieniečiai (2023 m. – 3 613). Daugiausia grąžinta Baltarusijos, Rusijos, Uzbekistano piliečių. **Išaugo ir išsiųstų užsieniečių skaičius** – 301; tai 75,7 proc. daugiau nei 2023 m. (103). Daugiausia išsiųsta Baltarusijos, Rusijos, Uzbekistano piliečių.

Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento 2025 m. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinime konstatuota, **kad dalis užsieniečių, ypač Centrinės ir Pietų Azijos šalių, piktnaudžiauja galimybe legaliai atvykti, dirbti ar studijuoti Lietuvoje** ir, pasinaudoję migracijos schemomis, keliauja į kitas ES valstybes. Užsienio šalių piliečiai dažniausiai piktnaudžiauja galimybe įsidarbinti Lietuvos logistikos įmonėse. Šios įmonės kviečia trečiųjų šalių piliečius, norinčius dirbti tolimųjų reisų vairuotojais, tačiau dalis užsieniečių, melagingai nurodę savo profesinę kvalifikaciją, po kelių mėnesių pakeičia darbą ir išvyksta į kitas Europos valstybes. Vis intensyviau piktnaudžiaujama ir galimybe studijuoti Lietuvoje – dalis į Lietuvos mokslo įstaigas įstojusių užsienio piliečių, migracijos schemų organizatorių apmokytų dalyvauti interviu ir pateikti reikiamus dokumentus, studijuoti Lietuvoje neketina, o gavę laikiną leidimą gyventi Lietuvoje išvyksta į kitas Europos šalis. Fiksuojama atvejų, kai į Lietuvą studijuoti atvykę užsieniečiai patys pradėjo organizuoti kitų užsieniečių atvykimą. Tarp migracijos schemomis piktnaudžiausių ir į Lietuvą atvykusių užsieniečių buvo nustatyta radikalių pažiūrų ir teistumą nuslėpusių asmenų. 2024 m. grėsme valstybės saugumui paskelbti du užsieniečiai, organizavę „pilkosios migracijos“ schemas.

6. Tarptautinio bendradarbiavimo sritis

2024 m. reikšmingiausios priemonės tarptautinio bendradarbiavimo srityje:

- ✓ vykdytos tęstinės iniciatyvos tarptautinio bendradarbiavimo srityje telkiant dėmesį į Rusijos užpultą Ukrainą, agresorės Rusijos pasmerkimą ir izoliavimą tarptautinėje arenoje;
- ✓ pristatytos aktualiausios Lietuvos pozicijos migracijos instrumentalizavimo, užsieniečių grąžinimo, Ukrainos karo pabėgėlių priėmimo, sienų apsaugos ir kitais su migracijos politika susijusiais klausimais;
- ✓ pasirašytas readmisijos susitarimas su Kosovo Respublika, užbaigtas derinimas ir laukiama pasirašymo dėl readmisijos įgyvendinimo protokolo su Bosnijos ir Hercegovinos Respublika, Serbijos Respublika;
- ✓ tęsiamas dvišalių sutarimų dėl readmisijos su Tadžikistanu, Uzbekistanu, Azerbaidžanu, Kirgizstanu ir Šiaurės Makedonija derinimas;
- ✓ pradėti rengti susitarimo su Indijos Respublika dėl be leidimo gyvenančių asmenų readmisijos, taip pat susitarimo su Juodkalnijos Respublika protokolo, kuriuo įgyvendinamas Europos Bendrijos ir Juodkalnijos Respublikos susitarimas dėl neteisėtai gyvenančių asmenų readmisijos, projektai;
- ✓ pasirašyta 2024 m. SADM sutartis su ES prieglobsčio agentūra dėl ekspertinės pagalbos teikimo;
- ✓ 2024 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos, Latvijos, Estijos, Belgijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo sutartis dėl aukštojo mokslo kvalifikacijų automatinio akademinio pripažinimo;
- ✓ 2024 m. spalio 29 d. pasirašytas VSAT ir Ukrainos valstybinės pasienio tarnybos 2024–2025 m. dvišalio bendradarbiavimo priemonių planas, kuriame numatoma keistis patirtimi sienos apsaugos, kontrolės, tarpvalstybinių nusikaltimų tyrimų, antikorupcijos, informacijos analizės srityse;

- ✓ vyko nuolatinis bendradarbiavimas migracijos klausimais įvairiais tarptautiniais ir tarpinstituciniais formatais: dalyvaujama Europos migracijos tinklo veikloje; vyksta informacijos mainai tarp ES valstybių narių *Blueprint* darbo grupėje; aktyviai bendradarbiaujama su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), ES prieglobsčio agentūra (EUAA), ES teisėsaugos bendradarbiavimo agentūra (EUROPOL) ir kt.

Nepaisant tarptautinės bendruomenės ir Vakarų partnerių pastangų, **Rusijos pradėtas karas Ukrainoje** tęsiasi, sukeldamas nuolatinius iššūkius, susijusius su priverstine migracija tiek Lietuvoje, tiek ir visoje ES.

Praeitais metais vyko nuoseklus darbas su tarptautiniais partneriais sutelkiant bei siekiant užtikrinti matomumą ir **tinkamą reakciją į Rusijos karinę agresiją Ukrainoje bei Baltarusijos instrumentalizuojamų migrantų srautų problematiką.**

ES valstybės narės bei Europos Komisija buvo nuolat raginamos atkreipti dėmesį į iššūkius, su kuriais Lietuva susiduria dėl hibridinių grėsmių, įskaitant migrantų instrumentalizavimą, kartu pabrėžiant, kad tai visos ES saugumo klausimas. Efektyvesnio migracijos valdymo ir instrumentalizavimo klausimai buvo iškelti dvišaliuose visų lygių susitikimuose su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis (prezidentų, ministrų pirmininkų, užsienio reikalų ministrų, viceministrų, politikos direktorių ir direktorių lygmens dvišalių konsultacijų metu). Migracijos instrumentalizavimo klausimą Lietuvos atstovai nuosekliai kėlė ir tarptautinių organizacijų (*IOM Lietuva*, JTVPK, JT Žmogaus teisių tarybos, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos) posėdžiuose bei susitikimuose su šių tarptautinių organizacijų vadovais.

Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos institucijomis vyko pasirengimas **dalyvauti Lietuvai reikšmingoje byloje Europos Žmogaus Teisių Teisme**, susijusioje su hibridinės atakos sukeltos migracijos krizės pasekmėmis, siekiant apginti Lietuvos vykdomą migrantų nukreipimo pasienyje su Baltarusija politiką. Taip pat buvo dalyvauta rengiant medžiagą bylai dėl Baltarusijos režimo atsakomybės už neteisėtą migrantų vežimą, dėl kurios Lietuva rengėsi pateikti skundą **Tarptautiniam Teisingumo Teismui.**

Sisteminis įdirbis ir dedamos pastangos leido užtikrinti tvarius dvišalius santykius, suburti bendraminčių šalių koaliciją ES ir mūsų regione, kurių pastangomis Europos migracijos politikos teisėkūros iniciatyvos, požiūris į bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis, sienų apsaugą ir atsparumą hibridinėms grėsmėms maksimaliai atitinka Lietuvos migracijos politikos interesus.

IŠVADOS

1. Išlaikyti dėmesį priemonėms, prisidedančioms prie emigracijos mažinimo ir grįžusių Lietuvos piliečių reintegracijos palengvinimo – pagalbos susirandant darbą, integruojantis į darbo rinką, keliant ir (ar) keičiant kvalifikaciją, pagalbos grįžusiems vaikams integruojantis darželiuose, mokyklose, kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų užtikrinimo.
2. Stiprinti ryšius su užsienyje gyvenančia diaspora, skatinant prisidėti prie Lietuvos valstybės kūrimo, jai svarbių politinių sprendimų priėmimo, informacinės sklaidos, pilietiškumo ir patriotizmo ugdymo.
3. Skatinti kompetentingas institucijas, įstaigas įsitraukti ir bendradarbiauti įgyvendinant Lietuvos diasporos grįžimą skatinančias priemones užimtumo, verslumo ir talentų pritraukimo srityje, viešinant aktualią su grįžimu ir ekonomine (įskaitant darbo rinkos poreikius) bei socialine situacija Lietuvoje susijusią informaciją.
4. Tobulinti užsienyje gyvenančių ir grįžtančių lietuvių informavimo ir konsultavimo aktualiais gyvenimo Lietuvoje klausimais mechanizmą taikant vieno langelio principą ir užtikrinant aktualios, supaprastintos informacijos teikimą.

5. Teikti reikalingą pagalbą, įskaitant teisinės konsultacijas, perkėlimą ir laikinąją pagalbą sugrįžus, asmenims, kurie dėl įvairių objektyvių priežasčių negali savarankiškai grįžti į Lietuvą.
6. Diegti bei tobulinti lituanistinio švietimo programas, jų funkcionalumą ir užtikrinti kuo platesnę prieigą.
7. Skatinti savivaldybes dalyvauti teikiant pagalbą grįžusiesiems, kad jie lengviau integruotųsi į Lietuvos gyvenimą.
8. Užtikrinti valstybės poreikius ir nacionalinį saugumą atitinkančią imigraciją, vykdant išsamias patikros procedūras išduodant užsieniečiams vizas, leidimus gyventi Lietuvos Respublikoje ir kitus dokumentus, stiprinant užsieniečių buvimo, gyvenimo ir darbo Lietuvoje kontrolę; nuolat analizuoti didžiausias piktnaudžiavimo imigracijos procedūromis rizikas keliančius sektorius ir vykdyti efektyvią jų kontrolę.
9. Atsižvelgiant į valstybės saugumo interesus, užsienio politikos prioritetines kryptis, darbo rinkos poreikius ir institucijų, dalyvaujančių nagrinėjant prašymus išduoti leidimą laikinai gyventi pajėgumus priimti sprendimus nustatytais terminais, nuolat stebėti pateikiamų prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi tendencijas ir priimti reikiamus sprendimus dėl išorės paslaugų teikėjo padalinių ir Migracijos departamento veiklos optimizavimo.
10. Tikslinga stebėti užsieniečių prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi pateikimo Lietuvoje srautus ir tendencijas, esant poreikiui – tikslinti susijusias teisinio reglamentavimo nuostatas.
11. Analizuoti užsieniečius įdarbinančių darbdavių piktnaudžiavimo tendencijas, prireikus griežtinti darbdavių atsakomybę ribojant galimybes darbinti užsieniečius ir (ar) tikslinti leidimų laikinai gyventi panaikinimo pagrindus.
12. Tobulinti informacines sistemas ir užtikrinti jų tarpusavio sąveikumą, siekti automatizuoti kontrolės funkcijas.
13. Tobulinti statistinių duomenų rinkimą ir apdorojimą bei plėtoti jų panaudojimo galimybes, siekiant užtikrinti patikimais duomenimis grįstą migracijos procesų valdymą.
14. Analizuoti prieglobsčio prašytojų ir neteisėtai esančių migrantų priėmimo ir apgyvendinimo sistemos efektyvumą, prireikus tobulinti teisinį reglamentavimą ar jo įgyvendinimo praktiką.
15. Gerinti materialines priėmimo sąlygas prieglobsčio ir laikinosios apsaugos prašytojams.
16. Aktyviai vykdyti priemones, siekiant tinkamai pasirengti įgyvendinti Migracijos ir prieglobsčio paktą.
17. Plėtoti užsieniečių integracijos sistemą, skatinti savivaldybes ir bendruomenes aktyviau įsitraukti į užsieniečių integracinės atskirties mažinimą.
18. Sukurti ir įgyvendinti efektyvią užsieniečių lietuvių kalbos mokymo ir sociokultūrinės integracijos sistemą ir užtikrinti tinkamą jos koordinavimą; plėtoti turimas ir diegti trūkstamas integracijos priemones, ypatingą dėmesį skiriant įvairioms užsieniečių tikslinėms grupėms pritaikytų lietuvių kalbos mokymų metodikų kūrimui.
19. Toliau aktyviai informuoti darbdavius apie lygias galimybes ir atsakomybę už darbuotojų diskriminaciją etninės priklausomybės, amžiaus, lyties ar kitais pagrindais, organizuoti darbdaviams mokymus šiomis temomis.

20. Skatinti vieno langelio principu teikiamas įvairių sričių specialistų konsultacijas ir paslaugas didžiuosiuose Lietuvos miestuose, užtikrinti informacijos migrantams suprantama kalba prieinamumą.
 21. Analizuoti galimus mechanizmus, padėsiančius skatinanti pereiti iš laikinosios apsaugos statuso į teisėtą gyvenimą darbo, mokslo ir kitais pagrindais ir juos įgyvendinti.
 22. Tęsti aktyvią neteisėtos migracijos kontrolę šalies viduje, stiprinti bendradarbiavimą tarp valstybės institucijų, kurių veikla susijusi su užsieniečių teisinės padėties nustatymu, įdarbinimu, taip pat su švietimo bei apgyvendinimo įstaigomis, turizmo agentūromis bei kitomis institucijomis, įgyvendinti veiksmingas prevencines ir kovos su neteisėtos migracijos keliamomis grėsmėmis valstybės saugumui ir viešajai tvarkai priemones, toliau stiprinti valstybės sienos apsaugą.
 23. Užtikrinti efektyvų trečiųjų valstybių piliečių grąžinimo procesą, skatinant tiesioginių kontaktų ir bendradarbiavimo užmezgimą su grąžinamų trečiųjų valstybių piliečių valstybių kompetentingomis institucijomis grąžinimo klausimais. Plėtoti dvišalių readmisijos sutarčių su trečiosiomis šalimis sudarymą bei ES readmisijos sutarčių su trečiosiomis šalimis įgyvendinimo protokolų pasirašymą.
 24. Aktyviai naudotis Europos Sąjungos reintegracijos programa, stiprinti užsieniečių konsultavimą grąžinimo ir reintegracijos klausimais bei visapusiškai išnaudoti FRONTEX teikiamą pagalbą.
 25. Plėtoti dvišales ir daugiašales tarptautines sutartis vizų ir kitose su užsieniečių atvykimu ir buvimu susijusiose srityse, svarstyti susitarimų su Lietuvai aktualiomis trečiosiomis šalimis migracijos ar darbo klausimais sudarymo tikslingumą.
 26. Plėtoti institucinį bendradarbiavimą tarp kompetentingų Lietuvos ir Latvijos institucijų siekiant mažinti neteisėtą antrinę migraciją per valstybės sieną su Latvijos Respublika.
 27. Tarptautinės bendruomenės politinėje darbotvarkėje išlaikyti Rusijos karo Ukrainoje temos aktualumą, siekti visiško Rusijos izoliavimo tarptautinėje arenoje, tiekti visokeriopą pagalbą su Rusijos karine agresija kovojančiai Ukrainai.
 28. Siekiant atrasti efektyviausius atsako ir kovos su grėsme nacionaliniam saugumui – migracijos instrumentalizavimu ir migrantų kaip ginklų naudojimu (*veponizavimu*) būdus, tęsti bendradarbiavimą, konsultacijas ir keistis gerąja praktika regiono mastu, veiksmingai išlaikyti instrumentalizavimo problemos matomumą, siekti, kad ir toliau būtų taikomos finansinės, operatyvinės ir diplomatinės priemonės šiai grėsmei kontroliuoti ir šalinti.
 29. Atstovauti Lietuvai aktualiuose migracijos dialoguose bei tarptautiniuose formatuose Lietuvai aktualiais klausimais.
-